

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form

Vi pratar om väldigt exceptionella, svåra och allvarliga situationer. Vi pratar inte om vanliga kriser utan det kan vara ytterst krig när lagen ska komma till användning då. Men på många sätt är det här också ett arbete där vi lägger rälsten medans vi samtidigt som vi åker.

Tänk dig att det är mitt i vår brukstider på en bondgård, men traktorn står still. Inte för att lantbrukaren är sjuk eller marken frusen, utan för att utsädet inte kom med båten. I ett samhälle där vi är beroende av att importera mycket av det som behövs för att producera mat, där kan en kris snabbt bli något mer än bara ett störningsmoment. Den kan hota hela vår matförsörjning. Med det i beaktande så har Jordbruksverket tagit fram konkreta förslag för hur Sverige kan bygga upp en livsmedelsberedskap, så att det ska finnas mat på bordet även vid kriser och krig. Och målet är att säkra att vi alla ska kunna få i oss 3 000 kalorier per person och dygn. Men hur ska det gå till? Ja, det ska vi prata om idag. Ni lyssnar till Landsbyggsnätverkets podd Landet podden Bortom storstan med mig Helene Almqvist. Och med mig. Idag har jag två personer från just Jordbruksverket, nämligen Saranda Daka och Kristina Nigell Välkomna! Tack så mycket!

Ni får gärna presentera er själva. Kristina. Kan vi börja med dig?

Ja, jag heter Kristina Nigell och jag jobbar som beredskapshandläggare på Jordbruksverket. Och sedan då?

Ja, Saranda Daka och jag är också beredskapshandläggare på Jordbruksverket. Hur skulle du beskriva läget i Sverige idag vad gäller vår livsmedelsberedskap,

Saranda? Jag skulle säga att vi är mitt i en intensiv fas med att bygga upp livsmedelsberedskapen i Sverige.

Vi har lämnat bakom oss några intensiva utredning sår där vi har kartlagt hela livsmedelssystemet. Vi har tittat på vilka sårbarheter beroenden vi har och nu har vi kommit till den fas när vi är redo att börja bygga upp riktiga, hållbara system.

Helt enkelt att höja robustheten i hela livsmedelssystemet. Ni har kommit med en rad konkreta förslag på hur ni tillsammans med företag i Sverige ska bygga upp

livsmedelsberedskapen. Vilka är de här förslagen?

Jordbruksverket jobbar med flera beredskapsuppdrag, men de som kanske är viktigast att nämna i det här sammanhanget är vårt förslag att etablera beredskapslager av spannmål och insatsvaror till jordbruket

för att säkerställa att vi kan upprätthålla en viss produktion även vid allvarliga samhällsstörningar och krig, så att vi kommer ha tillräckligt med mat oavsett vad som händer i landet. Målet är som sagt att vi ska säkerställa att vi har 3000 kalorier per person och dygn. Insatsvaror kanske inte alla vet vad det är. Kristina Kan du beskriva det lite snabbt? Ja, en insatsvara är en vara som man behöver i sin produktion för att kunna producera spannmålsbehöver vissa gödningsmedel till exempel. Eller att man behöver foder till sina djur eller olika typer av fodermedel till djuren och så. Så det är exempel på olika insatsvaror. Jordbruket har behov av andra insatsvaror också. Vi har drivmedel. Transporter och arbetskraft är också viktigt för att vi ska kunna upprätthålla en viss produktion. Men dessa frågor hamnar inte under Jordbruksverkets ansvar. Så där har vi etablerat kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att vi kan även säkra dessa insatsvaror för att vi ska kunna ha en produktion även i krig. Jag förstod det som att det som kallas för kapitalvaror, till exempel maskiner. Det är inte insatsvaror för de förbrukar man inte. Nej, precis. Det här investeringsstödet eller robusthetsstödet? Kristina Vad innebär det? Ja, vi har tagit fram stödbåde till rådgivning och investeringar för att primärproducenterna kunna öka sin robusthet eller sin beredskap på sitt företag. Primärproducenter. Jag tror väl att de flesta känner till det som lyssnar på den här podden, men om någon som inte är.

Primärproducent är man, om man är så att säga i första ledet i livsmedelskedjan. Det kan ju handla om att man är lantbrukare och att man producerar spannmål till exempel. Eller att man har mjölkkor som producerar mjölk. Eller man är även primärproducent om man är fiskare eller har ett vattenbruks- företag till exempel.

Hur gör man ett företag eller ett lantbruk robust?

Ja, vi har ju tagit fram ett stöd som kan gå till investeringar som ska göra företagen mindre sårbara mot

vissa typer av störningar, som vi ser kan uppkomma i en krigssituation.

Det här kan handla om att man ska bli mindre sårbar mot till exempel långvariga avbrott i elförsörjning till exempel. Eller att man ska bli mindre sårbar mot transportstörningar. Eller att man ska göra sitt företag mindre sårbart mot olika typer av IT incidenter. För en högre IT säkerhet, till exempel på sitt företag. Fundera lite på det här som har lett fram till de här förslagen, alltså att ni har pratat med väldigt många. Vad uttrycker de som kommer att få det här ansvaret för beredskapslager och sådant? Vad uttrycker de för behov? Särskilt Ja, vi har haft väldigt mycket kontakt med branschen och företaget inom primärproduktionen av mat och i arbetet med att utreda beredskapslager, och det har varit väldigt viktigt för oss att ha det samarbetet. Både för att i vårt förslag så utgår vi från att företagen ska vara helt integrerade i beredskapslager systemet, men också för att vi ska kunna lämna förslaget som fungerar i verkligheten till regeringen. Hur skulle ni beskriva skillnaden mellan vårt tidigare system för livsmedelsberedskap och det ni föreslår nu. Det är ju två helt olika sätt att lagra på skulle jag säga. I gamla beredskapslagermodellen så var det staten som ansvarade för lagringen. Det var staten som ansvarade för att omsätta lagren. I gamla lagren hade vi även färdiga livsmedelsprodukter då. När varorna blev för gamla så reade man ut dem mer eller mindre, vilket gjorde att marknaden påverkades på ett väldigt negativt sätt. Och det är det som vi undviker eller försöker undvika med det nya systemet. Kort så innebär det att de här lagren behöver roteras och omsättas helt enkelt. Om jag förklarar själva modellen. Den går ut på att staten köper den mängd varor som man behöver från företagen och sedan låter företagen att hantera varan och företagen i sin tur då de hanterar varan på samma sätt som sitt egna spannmål eller insatsvaror, och de kommer att omsätta den i sin reguljära verksamhet. Men företagen kan aldrig sälja ut allt de har, utan den varan som tillhör staten måste alltid finnas i lager ändå. Men att man kommer att omsätta den regelbundet så att varan spannmålet inte blir gammalt. Kristina. Ett investeringsstöd för robust primärproduktion har redan dragit igång. Kan du berätta lite om det?

Med det här robusthet stödet så ger vi primärproducenter möjlighet att göra investeringar så att de kan bli mer robusta och kan fortsätta sin produktion som så länge som möjligt, även vid olika typer av störningar i samhället och ytterst krig.

Det kan handla om att man gör investeringar, till exempel i reservkraft eller egen elproduktion, så att man blir mindre sårbar vid till exempel strömavbrott, eller att man investerar i byggnader och liknande för att kunna hålla viss lagring av insatsvaror även på sitt eget företag, så att man kan fortsätta produktionen så långt så länge som möjligt, trots störningarna. Hur har intresset sett ut bland lantbruksföretag för att söka stödet? Intresset har varit väldigt stort både direkt och inledningsvis, och det har redan kommit in många ansökningar. Och det här ser vi ju väldigt positivt, att företagen vill göra de här investeringarna i sin egen och Sveriges beredskap. Vad har de? Nu nämnde du lite vad de rent konkret har sökt stöd för, men finns det något som sticker ut? Är det någonting som fler äneller som många söker? Ja, men vi ser ett särskilt stort intresse just för investeringar som tryggar elförsörjningen. Både till exempel att man, som jag sa tidigare, att investera i reservkraft eller solceller, eller olika typer av batterilagring till exempel.

Men också just det här att man vill öka sin kapacitet att kunna lagra vissa insatsvaror på företaget. Just de delarna är ett väldigt stort intresse, har vi sett. Målet med de här förslagen är att var och en av oss i landets ska få i oss 3000 kalorier per dag också vid kris, i en kris eller krig. Vad är det vi ska äta i kris och krig? Saranda? De här 3000 kalorierna? Det är mycket av den. Nästan hälften kommer att komma från spannmål och resten av kalorierna kommer komma från olja och ärtor, mejeriprodukter, potatis och lite nötkött. Så vi kommer att få tillräckligt med energi och vi kommer få i oss alla de här viktiga näringsämnen, men vi kan inte förvänta oss att vi kommer äta som vi gör idag, eller kunna producera som vi gör idag i fredstid. Och varför det är viktigt att tänka på det är för att lagren är inte dimensionerade för att vi ska kunna varken producera eller konsumera som vi gör idag. Och när det gäller den här frågan så är vi väldigt eniga. Är min bild i alla fall.

Vi, staten, Jordbruksverket, myndigheterna och företagenom vad vi behöver lagra, vilken modell vi ska ha och det som vi tycker är också viktigt och som vi har också aviserat till regeringskansliet, är att man tycker inte att vi ska börja användalagren direkt vid en kris, utan lagren ska komma först när vi har försökt hantera en kris på andra sätt och när vi inte ser att det finns någon annan möjlighet att hantera en bristsituation. Vad är det som avgör när det är dags att öppna lagren? Vi pratar om väldigt exceptionella, svåra och allvarliga situationer. Vi pratar inte om vanliga kriser utan det kan vara ytterst krignär lagren ska komma till användning och varför det är viktigt att tänka på det. Det är för att det som vi har sagt att lagren ska användas i en bristsituation som inte kan hanteras av marknaden.

Och Jordbruksverkets förslag är att det ska fattas ett politiskt beslut på hög nivå innan vi börjar använda lagren för att bygga beredskapslager och användning av lagren. Det kan påverka marknaden på ett negativt sätt, och det är kanske därsom man är orolig att man kommer in och staten kommer in för tidigt.

Kristina, nu är det fokus på primärföretag. Finns förädlingsföretag med någonstans i något av förslagen att de ska kunna söka stöd eller något sådant? Det här stödet som vi nu tar fram till primärproducenter är ju en pusselbit i ett större arbete med att stärka livsmedelsberedskapen i Sverige. Där har vi inom den beredskapssektor som vi jobbar inom för livsmedelsförsörjning och dricksvattenförsörjning. Där har även Livsmedelsverket fått liknande uppdrag kring att ta fram stöd till företag i senare led i livsmedelskedjan där förädlingsföretagen ingår, och även exempelvis livsmedelsbutiker som framöver även kan komma att få stöd. Men det här som vi har tagit fram nu för primärproducenter är ett första steg i det här arbetet, kan man säga. Ja, du svarade ju på min fråga här vad gäller robusthet stödet, hur planerna ser ut framåt. Finns det något ytterligare?

Vi kan väl säga att det här är en flerårig satsning på att öka vår livsmedelsberedskap. Och det finns planer. Det finns medel avsatta för att det här ska vara en flerårig satsning framöver. Men på många sätt är det här också ett arbete där vi lägger rättsen samtidigt som vi åker. Den här utredningen som Jordbruksverket gjort, den har gjorts ihop

med andra myndigheter inom beredskapssektorn, Försvarsmakten och företag inom jordbruksnäringens samt vårt grannland Finland som räknas som ett föregångsland när det kommer till försörjningsberedskap. På vilket sätt är de ett föregångsland?

Ja, säkert på grund av historien som de har.

De brukar själva säga att de tänker mycket på kris och krig. De avvecklade aldrig sina lager. De avvecklade aldrig beredskapen på samma sätt som vi gjorde. Och på det sättet är de ju ett föregångsland. Just det här att de har sina lager länge. De har lyckats effektivisera arbetet med lagern och vi har samarbetat väldigt mycket med Finland. Och även från näringens sida. Så när vi började prata beredskapslager. Man pratade om Finland och Finlands modellen.

Och den modellen är ju det här att det är företagen man lagrar hos. Företagen är integrerade i beredskapslager systemet. Det bygger på stort samarbete och förtroende mellan staten och näringen.

Hur kan vi som medborgare bidra till landets livsmedelsberedskap? Kristina. Ja, jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att vi alla är en del och har ansvar för samhällets beredskap och motståndskraft. Det här är något som vi alla bygger tillsammans.

Och med det stora intresset för investeringsstödet så tycker jag att vi ser att många av primärproducenterna är villiga att ta sitt ansvar i det här arbetet.

Men som man ofta säger så är den produktion som vi har i fredstid även den som vi har att tillgå när det blir krig.

Så jag tänker att som medborgare så har vi ju också möjlighet att stötta den produktion och livsmedelsproduktion som vi har i fredstid, genom att exempelvis handla svenskt.

Och Saranda? Ja, nej. Jag skulle nog vilja säga det som Kristina sa, att det enklaste och bäst vi kan göra är att köpa svenskproducerad mat. Och varje gång vi som konsumenter köper mat som har producerats i Sverige som bidrar till att stärka vår matproduktion. För att behålla våra företag och då vi kan räkna med att vi kan ha företag även i krigstid och ha mat även i krigstid. Så köp svenskproducerad mat. Ni är inspirerad att enbart köpa svenskt. Det var bra. Tack! Kristina Nigell och Saranda. Därför Jordbruksverket. Stort tack för

Landsbygds-
nätverket

för den gemensamma jordbrukspolitiken,
fiske och vattenbruk samt landsbygdsutveckling

att ni ville vara med och berätta om Sveriges
livsmedelsberedskap och hur den kan förstärkas. Tack så
mycket! Ha det bra! Detsamma. Hej hej!
Landsbygdsnätverkets podd Landet är slut för idag. Producent
var Ingrid Whitelock. Jag heter Helene Almqvist och säger
Tack till dig som lyssnat.
Slut på transkribering.

Medfinansieras av
Europeiska unionen